

**1. uttak til den 38. Kjemiolympiaden, 2006.
Fasit og poengberegning.**

Oppgave 1 (35 poeng)

1) D

2) B

3) A

4) A

5) D

6) C

7) D

8) C

9) D

10) A

11) C

12) B

13) C

14) B

15) B

16) D

17) B

Oppgave 2 (15 poeng)

A.

- a) Kun i) NaCl(aq) vil få pæra til å lyse. For å få strømmen til å gå trengs det ioner. Rent vann, heksan og sukker er ikke ioner og leder ikke strøm.
- b) Pæra vil fortsatt lyse. AgCl(s) vil felles ut, men Na⁺ og NO₃⁻ - ioner vil være tilstede og lede strømmen.

B.

- a) $C_{18}H_{36}O_2 + 26 O_2 \rightarrow 18 CO_2 + 18 H_2O$
- b) Lyset slukker. Fra reaksjonsligningen ser vi at en av reaktantene O₂ forbrukes i reaksjonen. Reaksjonen vil dermed tilslutt stoppe opp av seg selv når oksygen er oppbrukt
- c) Reaksjonen avgir varme og er dermed eksoterm

Oppgave 3 (20 poeng)

A.

- a) $M=m/n$, antall molekyler = $n \cdot N_A = m \cdot N_A / M = 5 \cdot 10^{-8} \cdot 6,022 \cdot 10^{23} / 150000 = \underline{200 \text{ milliarder molekyler } (2 \cdot 10^{11})}$
- b) $0,25 / 5 \cdot 10^{-8} = 5000000 = \underline{5 \text{ millioner mennesker}}$

B.

- a) $R-COOH + H_2O \rightarrow R-COO^- + H_3O^+$ evn.; $R-COOH \rightarrow R-COO^- + H^+$
- b) $c=n/V$, $M=m/n$, kombinert $c=m/VM$ gir $c=0,3/(0,1 \cdot 180,17) = \underline{0,0167 \text{ M}}$
- c) Massevirkningsloven: $K = \frac{[R-COO^-][H_3O^+]}{[R-COOH][H_2O]}$ (eller evt. uten H₂O) $K = 0,00215^2 / 0,0146 = \underline{3,17 \cdot 10^{-4}}$
- d) $pH = -\log 0,00215 = \underline{2,67}$ og andel protolysert $(0,00215 / 0,0167) \cdot 100 = \underline{12,9\%}$
- e) Likevekten forskyves mot venstre ifølge Le Chateliers prinsipp. Dette fører til at mindre av acetylsalisylsyren protolyserer, og andelen protolysert syre synker.

Oppgave 4 (15 poeng)

A.

- a) M.vekt DDT: 354, Masse% Cl = $5 \cdot 35,45 \text{ g Cl} / 354 \cdot 100 = \underline{50.1\%}$.

B.

- a) Empirisk formel: C₄H₄O

$$\text{Ant. Mol C} = 70,58 \text{ g C} \cdot 1 \text{ mol C} / 12,01 \text{ g C} = 5,88 \text{ mol C}$$

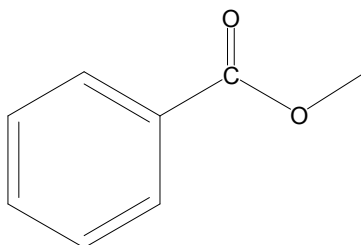
$$\text{Ant. Mol H} = 5,93 \text{ g H} \cdot 1 \text{ mol H} / 1,01 \text{ g H} = 5,87 \text{ mol H}$$

$$\text{Ant. Mol O} = 23,49 \text{ g O} \cdot 1 \text{ mol O} / 16,00 = 1,47.$$

$$\text{Dvs. } C_{5,88}H_{5,87}O_{1,47} = C_{5,88/1,47}H_{5,87/1,47}O_{1,47/1,47} = C_4H_{3,99}O$$

- b) Masse av empirisk formel: $4 \cdot 12,01 + 4 \cdot 1,01 + 16,00 = 68,08$
 $136 / 68,08 = 2$ Molekylformel: C₈H₈O₂

- c)

Oppgave 5 (10 poeng)

a) $\text{pH} = -\log [(4 \cdot 10^{-14})^{1/2}] = 6,7$

b) $\text{pH}_{\text{amm}} = -\log [(10^{-30})^{1/2}] = 15$

FASIT - Kjemiolympiadens 2. runde 2006

Oppgave 1

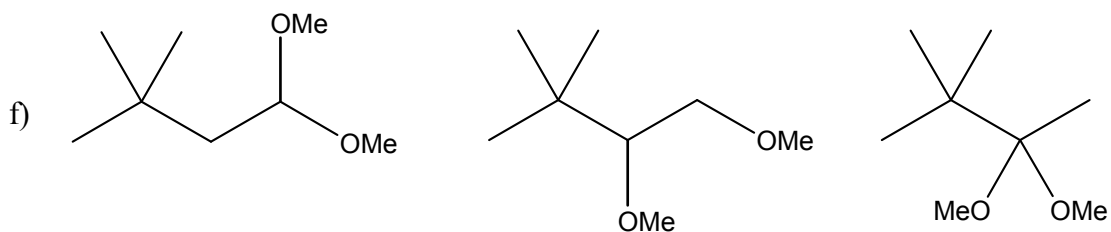
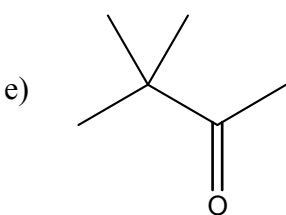
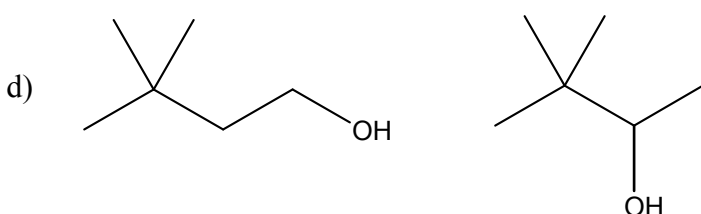
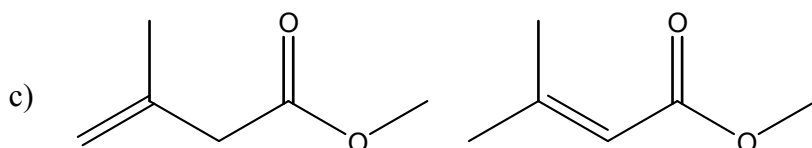
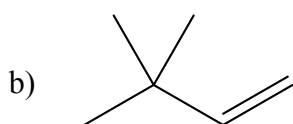
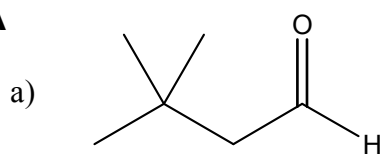
- 1) A
- 2) C
- 3) C
- 4) C
- 5) D
- 6) B
- 7) D
- 8) B

Oppgave 2

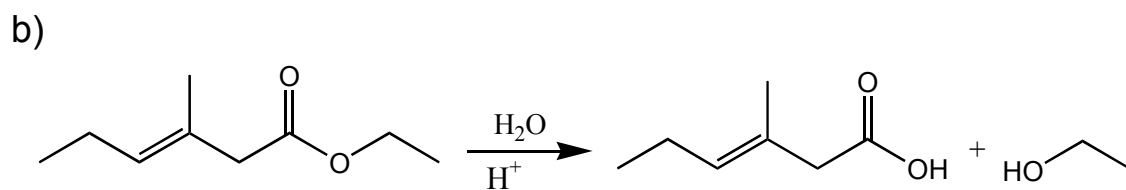
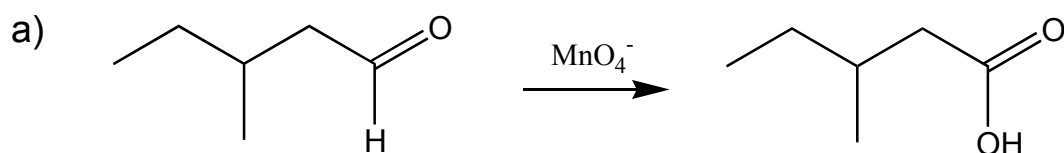
- a) $\text{HCl} + \text{OH}^- \rightarrow \text{H}_2\text{O} + \text{Cl}^-$
 $\text{H}_2\text{SO}_4 + 2\text{OH}^- \rightarrow 2\text{H}_2\text{O} + \text{SO}_4^{2-}$
 $\text{HNO}_3 + \text{OH}^- \rightarrow \text{H}_2\text{O} + \text{NO}_3^-$
(Ioneligninger i ulike varianter er også korrekt)
- b) $\text{Ba}^{2+}(\text{aq}) + \text{SO}_4^{2-}(\text{aq}) \rightarrow \text{BaSO}_4(\text{s})$
 $\text{Ag}^+(\text{aq}) + \text{Cl}^-(\text{aq}) \rightarrow \text{AgCl}(\text{s})$
- c) 3,5 g BaSO_4 tilsvarer $3,5\text{g} : 233,4\text{ g/mol} = 0,015\text{ mol SO}_4^{2-}$
og dermed 0,030 mol svovelsyre totalt
5,0g AgCl tilsvarer $5,0\text{g} : 143,4\text{ g/mol} = 0,035\text{ mol Cl}^-$ og
dermed også 0,070 mol saltsyre totalt
- d) 44,0g NaOH tilsvarer $44,0\text{g} : 40\text{ g/mol} = 1,1\text{ mol OH}^-$ til
nøytralisering. Mengde salpetersyre må da ha vært
 $1,1 - 2 \times 0,030 - 0,070\text{ mol} = 0,97\text{ mol}$

Oppgave 3

A

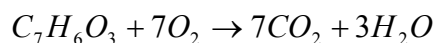
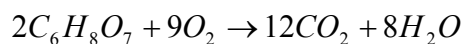
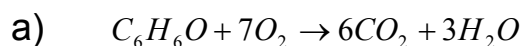

B

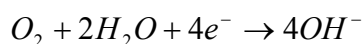
Produkt med addert vann til dobbelbindingen godkjennes også

Oppgave 4

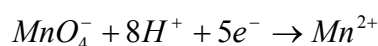

b) $BOD = \left\{ \left(\frac{16}{94,1} \right) \cdot 7 + \left(\frac{10}{192,1} \right) \cdot 4,5 + \left(\frac{9}{138,1} \right) \cdot 7 \right\} \cdot 32,0 \frac{mg}{L} = 60,2 \frac{mg}{L}$

c) Fra halvreaksjonene

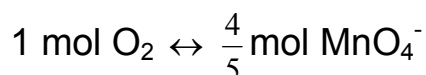
og

fremgår det at

eller

d) Nødvendig mengde O_2 pr. L når en tar hensyn til den ufullstendige oksidasjonen er:

$$\left\{ \left(\frac{16}{94,1} \right) \cdot 7 \cdot 0,90 + \left(\frac{10}{192,1} \right) \cdot 4,5 \cdot 0,66 + \left(\frac{9}{138,1} \right) \cdot 7 \cdot 0,85 \right\} \frac{mmol}{L} = 1,614 \frac{mmol}{L}$$

Tilsvarende stoffmengde MnO_4^- for 250 mL avløpsvann blir

$$n_{MnO_4^-} = c_{MnO_4^-} \cdot V = (1,614 \cdot 0,8 \cdot 0,250) mmol = 0,323 mmol$$

Volum kaliumpermanganatløsning:

$$V = \frac{n}{c} = \frac{3,23 \cdot 10^{-4} \text{ mol}}{0,050 \text{ L}} = 6,5 mL$$

Oppgave 5

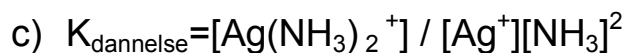
NB! $K_{sp}(\text{AgCl})$ varierer litt i forskjellige tabellverk, f.eks $2,0 \cdot 10^{-10}$; fasit er beregnet ut fra en tabellverdi på $1,7 \cdot 10^{-10}$.

$$K_{sp} = [\text{Ag}^+][\text{Cl}^-] \Leftrightarrow 1,7 \cdot 10^{-10} = x^2 \Leftrightarrow x = 1,31 \cdot 10^{-5} \text{ M} \quad n = cV = 1,31 \cdot 10^{-5} \text{ mol}$$
$$m_{\text{AgCl}} = nM_m = 1,31 \cdot 10^{-5} \text{ mol} \cdot 143,3 \text{ g/mol} = \underline{0,0019 \text{ g}}$$

b) Likevekten:

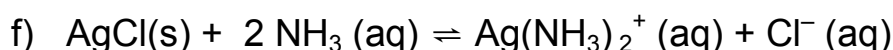
- vil gå mot venstre for å motvirke tilsetningen av sølvioner (Le Chateliers prinsipp). Løseligheten av AgCl avtar.
- vil gå mot høyre fordi sølv fjernes ved følgende red-oks reaksjon: $2 \text{Ag}^+(\text{aq}) + \text{Zn(s)} \rightarrow 2 \text{Ag(s)} + \text{Zn}^{2+}(\text{aq})$
- er uendret da løsningen er mettet
- vil gå mot venstre fordi konsentrasjonene av sølv- og kloridionene øker

d) Konsentrasjonen av komplekset vil:

- øke: reaksjonen går mot høyre for å motvirke tilsetningen av sølvioner
- avta: reaksjonen går mot venstre fordi ammoniakk vil forbrukes ved å reagere med H^+ og danne NH_4^+

e) Likevekten er forskjøvet mot venstre. $K_c = 1,7 \cdot 10^7 \cdot 1,7 \cdot 10^{-10} = 2,89 \cdot 10^{-3} [\text{Ag}(\text{NH}_3)_2^+][\text{Cl}^-] < [\text{NH}_3]^2$, $K < 1$

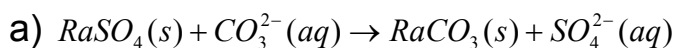

c_{start}	1,0	0	0
c_{likevekt}	$1,0 - 2x$	x	x

$$K_c = 2,89 \cdot 10^{-3} = x^2 / (1,0 - 2x)^2 \Leftrightarrow 0,0538 = x / (1,0 - 2x) \quad , \quad x = 0,0486 \text{ M}$$
$$m_{\text{AgCl}} = 0,0486 \text{ mol/L} \cdot 143,2 \text{ g/mol} = \underline{7,0 \text{ g/L}}$$

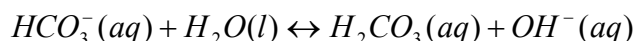
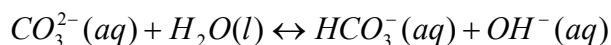
g) Det kan tilsettes syre slik at ammoniakken forbrukes. Det er vanlig å bruke salpetersyre. Andre gode forslag vil også kunne gi uttelling.

Oppgave 6

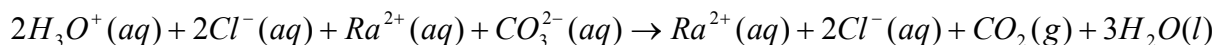
(andre grunnstoff en Ra kan velges, se oppgaveteksten)

b) Løsningen er basisk. Karbonationet er den korresponderende basen til den svake syren karbonsyre, og vil delvis protolysere i vann etter følgende reaksjonsligning(er):

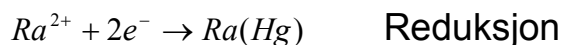
som gir et overskudd av OH^- - ioner.

c) Tilsetter vi saltsyre, får vi for radiumkarbonat

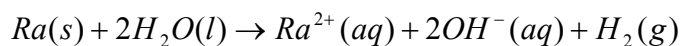

d.v.s. en løsning av radiumklorid i vann.

d) Halvreaksjonene er

e) Radium reagerer med vann som kalsium (siden disse står i samme hovedgruppe), d.v.s.

$$f) \frac{1g}{7\text{tonn}} = \frac{1g}{7 \cdot 10^6 g} = \frac{1}{7} \cdot \left(\frac{1}{10^6} \right) = \frac{1}{7} ppm$$